

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยเรื่อง ผลของการใช้ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ คือ 1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มและกลุ่มควบคุมที่ใช้กิจกรรมสร้างสรรค์แบบปกติและผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
2. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มหลังการทดลองมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้กิจกรรมสร้างสรรค์แบบปกติ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของกลุ่มโรงเรียนห้วยกรดเต็ม ซึ่งตั้งอยู่ตำบลห้วยกรด อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท มี 5 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 120 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของกลุ่มโรงเรียนห้วยกรดเต็ม โดยเลือกแบบเจาะจง โรงเรียนวัดบำเพ็ญบุญ เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน และโรงเรียนวัดดอนโพธิ์ศรี จำนวน 20 คน เป็นกลุ่มควบคุม ซึ่งได้คะแนนความคิดสร้างสรรค์จากการทดสอบ ซึ่งใกล้เคียงกับโรงเรียนวัดบำเพ็ญบุญ สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้คือ 1.ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ 2.แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

- (1) ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 3 ชุด ในนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำโดยใช้เวลา 30 นาที

(2) ดำเนินการทดลองโดยใช้ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับนักเรียนกลุ่มทดลองใช้เวลา 6 สัปดาห์

(3) ทดสอบหลังเรียน เมื่อสิ้นสุดการทดลองผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ฉบับเดียวกับทดสอบก่อนเรียน

(4) นำข้อมูลที่ได้ ไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS ดังนี้

1) หาค่าสถิติพื้นฐาน ($\bar{X}$) และ S.D. ของแบบประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมและแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน

2) หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยตามเกณฑ์ 80/80

3) เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองหลังการทดลองด้วยการทดสอบค่าทีแบบ Independent Sample

ผลการวิจัยพบว่า

(1) ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยมีประสิทธิภาพ 85.94/85.23 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

(2) คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองในกลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

การอภิปรายผล

1. การที่ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 อาจเนื่องมาจากชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้กำหนดขั้นตอนและวิธีดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและให้นักเรียนรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมเพื่อปลูกฝังการทำงานร่วมกันและได้ระดมความคิดที่หลากหลายของแต่ละคน จากสิ่งเร้าที่กำหนดให้มีปริมาณมากและไม่ซ้ำกันภายในเวลาที่กำหนด การทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมนั้นจะเป็นการอาศัยประสบการณ์เดิม เพื่อเป็นพื้นฐานในการคิดสิ่งใหม่ๆ ในเรื่องนั้น อีกทั้งได้จัดขั้นตอนและจัดสื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกเป็นอิสระในการคิดและการแสดงออกต่างๆ อย่างสนุกสนานไม่เคร่งเครียด มีบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นกันเองให้การเสริมแรงด้วยการชมเชย ยอมรับผลงานของเด็กทุกขั้นตอน และยังเน้นให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองในการตอบคำถามใช้จินตนาการอย่างอิสระพร้อมกับได้ลงมือปฏิบัติจริงและยังเป็น

กิจกรรมที่ทำทลายความสามารถของตนเองซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อุทัย ดุลยเกษม (2542 : 21) ซึ่งได้กล่าวถึงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กไว้ 3 ประการ คือ 1) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมหรือบรรยากาศของการเรียนการสอนให้มีอิสระ 2) จัดบรรยากาศให้มีความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ 3) ให้โอกาสเด็กได้แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ และนอกจากนี้ ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มแต่ละชุดยังประกอบด้วยสื่อชนิดต่างๆ ที่ทำทลายความสามารถของนักเรียน ให้โอกาสนักเรียนได้ใช้ความคิดจินตนาการ แก้ปัญหาตัดสินใจทั้งตนเองและร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาในปัจจุบันที่ต้องการเน้นเด็กเป็นสำคัญให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มจึงเป็นชุดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมที่จะสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

2. การที่คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมนั้นอาจเนื่องมาจากกลุ่มควบคุมใช้กิจกรรมสร้างสรรค์แบบปกติทั้ง 5 วัน ใน 1 สัปดาห์ แต่ในกลุ่มทดลองใช้กิจกรรมสร้างสรรค์แบบปกติ 3 วัน และใช้ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่ม 2 วัน ซึ่งกิจกรรมในแต่ละชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่ม ที่ประกอบด้วย 1) การวาดภาพตามจินตนาการ 2) การวาดภาพจากประสบการณ์ 3) การวาดภาพจากการฟังนิทาน 4) การวาดภาพจากเสียงเพลง 5) การวาดภาพจากการแสดงบทบาทสมมติ 6) การวาดภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนด ซึ่งได้กำหนดขั้นตอน วิธีดำเนินการ กิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมจึงทำให้นักเรียนเกิด ความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำกิจกรรมไม่เกิดการเคร่งเครียดได้ลงมือปฏิบัติจริงและมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ประเทิน มหาจันทร์ (2539 : 28-32) ที่ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอายุ 4-6 ปี ว่าเด็กวัยนี้เป็นระยะแรก que เด็กรู้จักเริ่มวางแผนในการทำกิจกรรมต่างๆ รู้จักการกระทำเลียนแบบผู้ใหญ่ ความเชื่อมั่นของเด็กเริ่มพัฒนาความเชื่อมั่น ทั้งนี้อาจจะสังเกตจากการสร้างงานใหม่ๆ สิ่งที่ต้องกระทำคือจัดหา อุปกรณ์การเล่นที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์แก่เด็กให้เพียงพอเป็นวัยที่ควรได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เป็นอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นวัยที่พัฒนาได้และการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จะสามารถส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในเด็กได้ และนอกจากการที่เด็กได้ทำกิจกรรมจากชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่ม เป็นการส่งเสริมให้ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยพัฒนาสูงขึ้น เพราะการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มเด็กจะได้แสดงความคิดเห็น มีปฏิสัมพันธ์ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ได้คิดและแก้ปัญหาาร่วมกัน ซึ่งเป็นการฝึกทักษะทางสังคมอีกด้วย จากการสังเกตการณ์ทำกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มของชุดกิจกรรมแต่ละชุดเด็กจะมีทักษะในการทำงานกลุ่มดี คือมีการพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและจินตนาการ มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ ช่วยกันออกแบบที่วาดลงในภาพ ช่วยกันคิดตั้งชื่อภาพที่วาดและสามารถร่วมกันเล่าเรื่องจากภาพได้และสอดคล้องกับ

จันทน์ บุญคลัง (2542 : 86) ที่กล่าวว่า การทำกิจกรรมเป็นกลุ่มว่าเป็นวิธีที่เหมาะสมที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้แก่เด็กปฐมวัย เพราะเป็นกิจกรรมที่ให้อิสระและเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันและได้คิดร่วมกันเกิดความคิดที่หลากหลาย มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รวมทั้งส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้อีกด้วย

การทำกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ยึดหลักทฤษฎีการทำงานร่วมกันและเทคนิคการระดมสมอง ซึ่ง สมศักดิ์ ภูวภาดาวรรณ (2544 : 123) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมได้ด้วยการใช้เทคนิคการสอนให้เรียนรู้การสร้างสรรคโดยการกระทำ รวมทั้งเรียนรู้โดยวิธีการระดมพลังสมองจากการทำกิจกรรมกลุ่มที่เน้นการปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น รวมทั้งศิลปะ โดยเฉพาะการวาดก็ช่วยให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้เช่นกัน ซึ่ง ศิริลักษณ์ ศรีกมล (2537 : 173-179) กล่าวว่า กิจกรรมการวาดภาพมีคุณค่าต่อชีวิตเด็กหากใช้ให้ถูกจะเกิดประโยชน์มหาศาลเพราะนอกจากจะส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แล้วยังมีบทบาทในการสร้างนิสัยสร้างความสุขความงามให้เกิดในหัวใจเด็กและสอดคล้องกับการศึกษาของ แอนเดอร์สัน (Anderson. 1957 อ้างถึงในอารี พันธุ์ณี. 2545 : 9) ที่กล่าวว่า ความแตกต่างของบุคคลอยู่ที่ความคิดสร้างสรรค์และประสบการณ์เป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญสม ลอยบัณฑิตย์ (2547 : 64) ที่ทำการทดลองทำกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มเพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผลปรากฏว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มมีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการสังเกตของผู้วิจัย ตลอดระยะเวลาในการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่ม พบว่าเด็กสนุกสนานกับการได้ทำกิจกรรมเพราะในการวาดภาพแต่ละกิจกรรมจะมีสิ่งเร้าที่แตกต่างกันไป สามารถกระตุ้นให้เด็กได้คิดและใช้จินตนาการ ซึ่ง อนันต์ ประภาโส (2540 : 9) ได้กล่าวไว้ว่า การวาดภาพมีความสำคัญเพราะเด็กได้แสดงออก ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกจินตนาการและพัฒนาความคิดที่เป็นสาระต่อความคิดสร้างสรรค์และอีกปัจจัยหนึ่งผู้วิจัยเป็นครูประจำชั้นเอง บรรยากาศจึงไม่เกิดความอึดอัดหรือเคร่งครัด จึงทำให้เด็กมีอิสระในการคิดอย่างเต็มที่ และนอกจากนั้นในขั้นนำของแต่ละกิจกรรม ครูได้ใช้คำถามกระตุ้นเป็นคำถามปลายเปิดที่ไม่มีคำตอบตายตัว ทำให้เด็กสามารถตอบคำถามได้หลากหลายตามจินตนาการของตนเองโดยไม่กลัวว่าจะผิด และผู้วิจัยได้พยายามกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมทุกครั้ง ผลงานการวาดภาพที่ออกมาจึงเป็นที่น่าสนใจและเมื่อวัดความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลอง นักเรียนจึงมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น และนอกจากเมื่อคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาเปรียบเทียบกันทำให้พบว่ากลุ่มที่ใช้ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ผลของการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ

อรจิรา จะแรมรัมย์ (2545 : 93) ที่สร้างชุดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับปฐมวัย นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยชุดกิจกรรมมีความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้นชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มที่ประกอบไปด้วยการวาดภาพในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งได้แก่การวาดภาพตามจินตนาการ การวาดภาพจากประสบการณ์ การวาดภาพจากการฟังนิทาน การวาดภาพจากเสียงเพลง การวาดภาพจากการแสดงบทบาทสมมติ และการวาดภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนด ซึ่งในแต่ละชุดกิจกรรมการดำเนินกิจกรรมจะประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นนำเสนอ ครูจะใช้คำถามปลายเปิดให้เด็กได้คิด 2) ขั้นสร้างจินตนาการและแสดงเหตุผล เด็กจะช่วยกันระดมสมองและความคิด 3) ขั้นสรุปและนำเสนอผลงาน เด็กทุกคนจะช่วยกันลงมือปฏิบัติร่วมกันสรุปและนำเสนอ 4) ขั้นวัดและประเมินผล ซึ่งขั้นตอนต่าง ๆ สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้นเพราะเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการตอบคำถามในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันได้คิดและแก้ปัญหาาร่วมกัน เกิดความตระหนักและใช้ความสามารถของตนเองตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้นชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มจึงสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากผลดังกล่าวเป็นการสนับสนุนว่าชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในครั้งนี้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยที่กำหนดไว้และสามารถนำไปเป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้อิสระสร้างสรรค์และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยให้สูงได้ระดับหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดการศึกษาครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้น ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กในสถานศึกษาต่าง ๆ ควรดำเนินการดังนี้

(1) ครูผู้สอนควรศึกษาหลักสูตรและกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มก็เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ใช้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

ของเด็กปฐมวัย โดยเน้นกระบวนการเป็นหลักก่อนนำไปใช้ควรศึกษาและทำความเข้าใจให้ดี จึงจะสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในครั้งต่อไป

(1) ควรทำการศึกษาโดยใช้วิธีเปรียบเทียบการวาดเป็นกลุ่มในเด็กชั้นป.1 ,ป.2 ว่าจะมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นหรือไม่

(2) ควรมีการวิจัยในกิจกรรมอื่น เช่น เพลง เกม การเล่านิทาน ว่ามีผลทำให้ ความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นหรือไม่

(3) ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางการวาดภาพเป็นกลุ่มกับความพร้อมในด้านอื่นๆ ของเด็กปฐมวัย